

KLIMT MÚZSÁJA

Az első divatdiktátor,
Emilie Flöge élettörténete

Margret Greiner

EURÓPA
KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2017

Felbukkan Klimt

Emilie akkor látta őt először, mikor az öccsével, Ernsttel ellátogatott a Flöge-házba. 1891-ben, néhány héttel Helene Flöge esküvője előtt. Hermann Flöge nem egykönnyen fogadta el Helene lánya jegyességét Ernst Klimttel. Hiszen Ernst művészember, festő. Hermann Flöge is az volt, ha úgy vesszük. Valaha legalábbis. Alig tizenhat évesen beiratkozott a Szépművészeti Akadémiára. Hogy milyen szakra, fújta még, mint egy gyermekmondókát: „Kisplasztika, díszítő- és éremművészet.” Hamar feladta azonban művészi ambícióit, mert mint mondta, a művészet nem kenyér. Ez volt-e az igazi ok, vagy inkább belátta, a tehetsége kevés, ki tudhatta már. De meg kell adni, hogy Hermann Flöge jó kezű iparos lett, esztergályosmester. Sőt voltaképpen a kisplasztikát és a díszítést is művelte – nagyon ritka területen: szépséges tajtékpipákat készített, még Angliában is volt rájuk kereslet. Flögéeket tehát nem vetette fel ugyan a pénz, de jómódban éltek, köztiszteletnek örvendtek. Mikor Papa, Mama, Hermann fiuk és lányaik, Pauline, Helene és Emilie vasárnap sétát tettek a Volksgartenban, kalapot emeltek az emberek Flöge gyárosnak és családjának. Ernst Klimt nagyon más milióból származott, a házról, ahol lakott, Helene kezét a szája elé kapva suttozta, „szegényes, mi tagadás, szegényes”. Ernst viszont daliás volt. Alakja nyúlánk, arca keskeny, sötét haja bongyor, szakála mindig frissen stuccolt. Ernst, Gustav bátyja és Franz Matsch művészkompániáját kezdettől kegyelte a siker. Nem akármilyen megbízásokat kaptak: a Hofburgtheater mennyezeti freskója, a Kunsthistorisches Museum lépcsőházának díszítése, a román király Peleş-kastélyának díszítése, a bécsi

Hermész-villa díszítése. Ámult mindenki, hogy ezek a suhancok micsoda kariert csinálnak, csak Hermann Flöge nem.

– El tud maga tartani egy asszonyt? – kérdezte Ernstet a lánykéréskor. – Meg még három gyereket is – nevetett Ernst. De Helene apja csak dűnnyögött, hímezett-hámozott. Az apját kislány korától könnyedén az ujjá köré csavaró Helene bevetette bűbáját: – Az ipar aranyalap, a művészet arany mennyeország! – Emilie félt volna ilyet mondani, bezzeg Helenének, a nagylánynak volt mersze. Meg azért is nyelvelt olyan bátran, mert tudta, anyja a pártját fogja. A nők mindig a szerelem pártját fogják. Csak legyen helyel-közzel tisztas az a szerelem.

Egyik vasárnap délután a szalonba kávéhoz teríteni toppanó Emilie fojtott szócsatán érte a szüleit. – De hiszen szerelmes belé a lányunk! – így a Mama. – A Papa nagyot szívott a szivarján, aztán kifakadt: – Szerelmes, még mit nem! – Mert szerelem ugyebár van, de a jó házassághoz nem éppen előny. Legfeljebb, ha valaki olyan romantikus alkat, mint az ő felesége a vad érzelmi fellángolásokra amúgy kevésbé hajlamosító Alsó-Ausztriából. Van jó parti meg nem jó parti, Ernst jó annyiban, hogy épkezláb férfi, mindenkire szíves, talpraesett, megbízható. Nem jó annyiban, hogy csak festő. Tessék vasárnap festeni, a hét más napjain meg derék szakmát űzni.

Emilie kedvelte Ernstet, és szívből remélte, apja be fogja látni, hogy jobb vőt kívánna sem lehet. Ernst, valahányszor megjelent Flögéknél, mélyen meghajolt leendő sógornője előtt, és kijelentette: – Igen tisztelt kisasszony, egy Emiliát nagyon kell ám őrizni, mert herceg pályázik rá, na persze, aki Helénát visz – nézett mélyen a menyasszonya szemébe –, az virtigli királyfi. – Hát mi különbség, hogy herceg vagy királyfi, gondolta Emilie. Csak később fogta fel Ernst célzását Lessingre meg Homérosz-

ra. Ernst szerény sorból való, de olvasott ember. És megejtő elevenséggel tud nézni. Sokat mesél a bátyjáról, Gustavról, akivel együtt látogatták az Iparművészeti Iskolát. Gustav már hírneves, Bécs-szerte téma. Rebesgetik, hogy a Hofburgtheater lépcsőházában az általa festett képeken nemcsak a színház műzsái szerepelnek, hanem meztelen nők is, kéjes pózokban. Flögék még nem jártak az új Burgtheaterben: Hermann Flöge nem szerette a színházat, nejjének és gyerekeinek legfeljebb a klasszikus költőket engedélyezte. Protestáns felekezetű lévén Bach kantátáit hallgatta szívesen.

Aztán egy napon, nem sokkal az esküvő előtt Ernst elvitte a bátyját Flögékhez.

Pont a szertartásos vasárnap délutáni kávéra, mikor Barbara Flöge túrós réteséhez az ünnepi virágos szerviz Limogesből, meg az Auerhahn-féle ezüst evőeszköz dukált.

Gustav olyan volt, mint egy nyers vázlat Ernsthez. A tizenhét éves Emilie minden huszonkét évesnél idősebb fiatalembert éltes úrnak látott. Gustav végképp éltes úr, na ne finomkodjunk, éltes *pasas* volt neki. A mindösszesen huszonkilenc évével. Zömök alkat, szögletes koponya, sötét, közepen már ritkás, de oldalt bozontos, faunos hajviselet, dús fekete szakáll, pajesz, mint a jámbor zsidóké, de formásabbra nyírva. Csak a szája nőiesen érzékeny, finom rajzú.

Ernst sem felelt meg teljesen az átszellemült művész eszményének, de Emilie romantikus kislányfantáziáiban Gustav addig bizonyára amolyan bécsi rögre tévedt Leonardo lehetett.

Kiöltözött amúgy: a világos lenöltönyéhez, fehér ingéhez csokornyakkendőt kötött, és nem épp keskeny derekára – jé, de érdekes – széles övszűrűt.

Gustav Klimt és Emilie Flöge
1899-ben. Ferrotópia

Imagno / Getty Images

Emilie életében először látott ilyet: talán egy művész egyedi viselete. Később megtudta, hogy egyfajta haskötő, és nevetőgörcsöt kapott.

Gustav Klimt esetenül ült a székén, széles oroszlanmancsa az asztalon időnként odább tolta a süteményestányért, mintha zavarná, ha mozgásában bármi korlátozza. A Flöge család nőtagjai érezték, hogy Gustav Klimtnek ebből az egész uzsonnából csak a sütemény nincs terhére. Flöge mama rétesével háromszor rakatta meg a tányérját, Emilie már várta, mikor bőffen egy jóízűt. Barbara Flöge negyedszer is megkínálta Gustavot, akinek látszott a szemén a kívánás, sőt a mohóság, de erőt vett

magán, és köszönte, nem kért többet. Ámbár láthatólag nem sokat törődött mások véleményével. Talán Ernst öccsére volt tekintettel az adott alkalommal, próbált túrhető benyomást kelteni, hiszen közelgett az esküvő. És nem tűrt halasztást, Helene gömbölyödése fölött bajosan lehetett már szemet hunyni.

Gustav nagyokat hallgatott; csak az időjárás témájához szólt hozzá. Kifejtette, miért van, hogy az alacsony légnyomás a Balkán fölött hideg időt hoz Bécsre. De fordítva is történhet. Flöge papát a meteorológia éppenséggel érdekelte.

Gustav, mikor elköszönt – Ernst még maradt –, Emiliére nézett, és megkérdezte: – Modellt ülne nekem, Emilie kisaszony? – Emilie a leplezetlen mustra közben észrevette, hogy Gustav rászzegezett szeme egyszerre sötét és világos, mélybarna, okker csillámokkal. Magakorú lányhoz illően hebegett kicsit, már majdnem kiszaladt a száján a jól nevelt hajadonok sablonszövege, „meg kell beszélnem édesanyámmal”, de ehelyett mégis inkább azt válaszolta: – Meggondolom –, feltétlenül Klimt nagyobb tetszésére. Merthogy Emilie máris sejtette, hogy csacsi kislányokkal Klimt nemigen tud mit kezdeni. Pontosabban csakis egyvalamit.

Ernst, mikor vette a kalapját, egy pillanatra félrevonta Emiliét, és odasúgta: – Egyedül el ne menj Gustav műtermébe, érttettem? Csakis anyáddal!